

თამარ მელაძე

მიგრანტი სტუდენტების პრობლემები საქართველოში 2013-დან 2019 წლამდე

შესავალი

მიგრაციის ფენომენი პრეისტორიული პერიოდიდან ადამიანთა ცხოვრების თანმდევი ნაწილია. ისტორიულად მისი მნიშვნელობა დიდია. მიგრაციით განპირობებულმა ეკონომიკურმა პროცესებმა საკმაოდ დიდი გავლენა იქონია მრავალი იმპერიის აღორძინებასა თუ სავაჭრო პანელების გაფართოების სფეროში. თანამედროვე სამყაროში მიგრაციამ იცვალა სახე, მასშტაბები და მიმართულების მარშრუტები, მიიქცია სახელმწიფოებისა თუ საერთაშორისო ორგანიზაციების მხრიდან ყურადღება, თავის მხრივ, გახდა სოციალური, პოლიტიკური, კულტურული პრობლემების მთავარი საგანი და დღის წესრიგში დააყენა მისი მართვის მნიშვნელობა.

დღეს მსოფლიოში განვითარებულმა სხვადასხვა მოვლენამ გამოიწვია მიგრაციის მასშტაბების ზრდის ტენდენცია საქართველოშიც, რაც, თავის მხრივ, განაპირობებს სხვადასხვა სახის, მათ შორის სტუდენტური მიგრაციის საკითხის აქტუალობას. იუნესკო-ს სტატისტიკის ინსტიტუტის 2015 წლის მონაცემებით მსოფლიოში საერთაშორისო სტუდენტების რაოდენობამ 4,5 მილიონს გადააჭარბა (უცხოელი სტუდენტები საქართველოში 2017:2). სხვა ქვეყნების მსგავსად, მისი მასშტაბების ზრდა განაპირობებს საქართველოში მიგრანტი სტუდენტების პრობლემების შესწავლის აქტუალობას. 2013 წელს უცხოელი სტუდენტების რაოდენობა იყო 4177; 2016 წლის მონაცემების მიხედვით კი ქვეყანაში 9261 სტუდენტი დაფიქსირდა 87 ქვეყნიდან(უცხოელი სტუდენტები საქართველოში 2017: 4).

საქართველოში მცხოვრები მიგრანტებიდან უცხოელი სტუდენტები ერთ-ერთ საკმაოდ მნიშვნელოვან ჯგუფს წარმოადგენენ. ისინი მიგრანტთა სხვა ჯგუფებისაგან მათი მხრიდან სახელმწიფოსათვის მოტანილი თვალსაჩინო პოტენციალისა და სარგებლის არსებობით გამოირჩევიან. კერძოდ, მიგრანტი სტუდენტები მნიშვნელოვან როლს თამაშობენ მსოფლიოს სხვადასხვა სახელმწიფოს განათლების სისტემებთან კავშირის დამყარებაში; ქართულ უნივერსიტეტებს აძლევენ საშუალებას გააფართოვონ საერთაშორისო კონტაქტები და გლობალური განათლების აქტიურ

ნაწილად იქცნენ. უცხოელი სტუდენტების არსებობა სახელმწიფო ბიუჯეტისთვისაც მნიშვნელოვან ფინანსურ წყაროს ქმნის. კერძოდ, საქართველოში მიგრანტი სტუდენტების ჯამური წლიური ფინანსური ხარჯი 2017 წლის მონაცემებით 195 მილიონ ლარს შეადგენდა, ეს კი სახელმწიფოს მთლიანი შიდა პროდუქტის 0.6%-ია (უცხოელი სტუდენტები საქართველოში 2017: 11). გარდა ამისა, მიგრანტი სტუდენტების საკითხი ყურადღებას იქცევს სახელმწიფოს მხრიდან დაინტერესების კუთხითაც. კერძოდ, 2017 წლის მოკლე ფორმატის მიგრაციის პროფილი, რომელიც საქართველოში მოქმედი მიგრაციის საკითხთა სამთავრობო კომისიის ინიციატივით შეიქმნა, სწორედ უცხოელ სტუდენტებს ეხებოდა.

საქართველოში ბოლო პერიოდში გააქტიურდა ანტიმიგრანტული რიტორიკა და უფრო ხშირად მსჯელობენ იმის შესახებ, რომ ქვეყანა არ უნდა იღებდეს მიგრანტების ასეთ რაოდენობას. ამას ემატება ისიც, რომ სოციალური მედიის საშუალებით ხშირად ვრცელდება უცხოელ სტუდენტებზე ფიზიკური ძალადობის ფაქტები. მოცემული პრობლემებით დაინტერესება, უპირველეს ყოვლისა, საშუალებას იძლევა მოხდეს გამოწვევათა იდენტიფიცირება, რაც მათი აღმოფხვრისათვის მნიშვნელოვან ნაბიჯად შეიძლება ჩაითვალოს. დაბოლოს, მართალია ამ კუთხით საქართველოში კვლევები მიმდინარეობს, მაგრამ ისინი მონაცემების სიტუაციური ანალიზით შემოიფარგლებიან, ამ კუთხით კი მრავალი პრობლემური საკითხი საჭიროებს თანამედროვე მეთოდოლოგიით შესწავლას. არსებული რეალობა და ლიტერატურის სიმწირე კი, კიდევ ერთი არგუმენტია თემის კვლევის სასარგებლოდ, რომელიც ეცდება გაამდიდროს არსებული ცოდნა.

კვლევის მიზანი და მეთოდოლოგია

კვლევის ძირითადი მიზანია მოახდინოს საქართველოში მცხოვრები მიგრანტი სტუდენტების წინაშე მდგარი პრობლემების იდენტიფიცირება; ასევე დაადგინოს, რომელი პრობლემაა უფრო მეტად პრიორიტეტული მათთვის – სოციალურ-კულტურული თუ ეკონომიკური. მოცემული კვლევისთვის ასევე მნიშვნელოვანია დაადგინოს, თუ რომელი კონტინენტიდან ჩამოსული მიგრანტი სტუდენტები ხვდებიან ყველაზე მეტ გამოწვევას საქართველოში და რამდენად განსხვავდება კულტურული ბარიერები საზოგადოებაში ინტეგრაციისთვის.

კვლევის მიზნების მისაღწევად გამოყენებულია სტუდენტი მიგრანტების პრობლემათა შესახებ არსებული თანამედროვე თეორიები. უპირველეს ყოვლისა,

უნდა აღინიშნოს, რომ წინამდებარე კვლევა თვისებრივი ხასიათისაა და მოიცავს მეორეული წყაროებისა და ლიტერატურის ანალიზს, სიღრმისეულ ინტერვიუებს სხვადასხვა წარმომავლობის 18 მიგრანტ სტუდენტთან, რომელთაგან 6 ინდოეთიდანაა, 6 ახლო აღმოსავლეთის და 6 აფრიკის კონტინენტის ქვეყნებიდან. კვლევაში მონაწილეობა მიიღო 9 მდედრობითი სქესის და 9 მამრობითი სქესის წარმომადგენელმა. რესპონდენტების შერჩევის კრიტერიუმებია: სხვა ქვეყნის მოქალაქეობა, განსხვავებული წარმომავლობა, აქტიური სტუდენტური სტატუსი საქართველოში და ასაკობრივი მანქვენებელი 18-30 წელი. კვლევაში მონაწილეობა ასევე მიიღო ქართველი სტუდენტების შემდეგმა კატეგორიებმა – ვისაც აქვს ურთიერთობა და ვისაც არ აქვს ურთიერთობა მიგრანტ სტუდენტებთან. სულ შეირჩა 12 სტუდენტი: მიგრანტ სტუდენტებთან ურთიერთობის მქონე 3 მდედრობითი სქესის და 3 მამრობითი სქესის წარმომადგენელი; მიგრანტ სტუდენტებთან ურთიერთობის არმქონე 3 მდედრობითი სქესის და 3 მამრობითი სქესის წარმომადგენელი.

კვლევის თეორიული საფუძველი

ნაშრომის თეორიული მხარე ეყრდნობა ასიმილაციის თეორიას, კერძოდ, რასობრივ/ეთნიკური არახელსაყრელი პირობების მოდელს. ვინაიდან მოცემულ მოდელს არ ჰყავს გამოკვეთილად ერთი ავტორი და რამდენიმე სამეცნიერო ნაშრომის შედეგად ჩამოყალიბდა, კვლევაში თეორიულ ჩარჩოდ წარმოდგენილი იქნება მისი ავტორების მიერ ჩამოყალიბებული თეორიის მოდელის განზოგადებული ხედვები. აღნიშნული მოდელი ყურადღებას ამახვილებს საზოგადოების კატეგორიაზე, რომელთანაც მიგრანტებს ექმნებათ პრობლემები, ვინაიდან ისინი მკვეთრად განსხვავდებიან მასპინძელი საზოგადოებისაგან და, მოცემული კულტურული ბარიერების გამო, ვერც ინტეგრირდებიან და ეკონომიკური პრობლემებიც ნაკლებად მნიშვნელოვანია მათთვის (Portes & Rumbaut 2001:43-69).

ავტორთა აზრით, მიმღები საზოგადოებისთვის ხშირად მიგრანტები, განსხვავებული წარმომავლობის გამო, თავიდანვე არასასურველნი არიან, სწორედ ამიტომ, სოციალურ-კულტურული ბარიერები განიხილება, როგორც მომდევნო პრობლემების საწყისი (Portes & Rivas 2011:238). მოცემული თეორია განსაკუთრებულ ყურადღებას უთმობს ენას, როგორც კულტურის ერთ-ერთ მთავარ მახასიათებელს და მასპინძელი საზოგადოების ენის სწავლას ამ სახელმწიფოში წინსვლის ძირითად წინაპირობად განიხილავს (Portes & Rivas 2011:132).

კვლევისთვის ასევე მნიშვნელოვანია იმის შესწავლა, თუ რამდენად განსხვავებული შეიძლება იყოს ბარიერები მიგრანტებისათვის, რასაც რასობრივ/ეთნიკური არახელსაყრელი პირობების მოდელი გარკვეულწილად გვთავაზობს კიდევ. ის მიმღები საზოგადოების ბუნებას უსვამს ხაზს, რომელიც თავად არჩევს, თუ ვის მიმართ იყო მეტად ღია და რომელი ჯგუფის მიმართ – დახურული (Biechler 2015: 5).

ლიტერატურის მიმოხილვა

ამერიკის უნივერსიტეტებზე დაკვირვების საფუძველზე, ინტეგრაციის პროცესსა და კულტურის გავლენაზე წერს ლოურენს ოლივია ეჯიოფო. მისი ნაშრომი მიზნად ისახავს აღწეროს საერთაშორისო სტუდენტების ინტეგრაციის პრობლემები. ავტორი ყურადღებას ამახვილებს საკითხზე, რომ ზოგიერთი სტუდენტი ახალ გარემოში აღმოჩენის შემდგომ კულტურული შოკის წინაშე დგება და უჩნდება ლინგვისტური, კულტურული და რასობრივი კომპლექსები (Ejiofo 2010: 4). მოცემული ნაშრომი ყურადღებას იქცევს იმ კუთხითაც, რომ მხოლოდ ცალმხრივად არ ეხება განსხვავებულ კულტურულ ბარიერებს და უშვებს, რომ ადგილობრივი მოსახლეობა შესაძლებელია სხვადასხვა კულტურის წარმომადგენელი სტუდენტის პრობლემით განსხვავებულად დაინტერესდეს (Ejiofo 2010: 22).

მსგავს კულტურულ ბარიერებზე ყურადღება ასევე გაამახვილა შიდუკჰ ჰანასაბიმ. ისეთივე მეთოდოლოგიით, როგორითაც ლოურენს ოლივია ეჯიოფო, სხვადასხვა გეოგრაფიული რეგიონიდან ჩამოსულ სტუდენტებზე დაკვირვებით, იგი ამტკიცებდა, რომ სტუდენტები მასპინძელ სახელმწიფოში სხვადასხვა სახის კულტურულ ბარიერებს ხვდებიან. მისი კვლევის მიხედვით, ახლო აღმოსავლეთიდან და აფრიკიდან ჩამოსული სტუდენტები მეტად აწყდებიან დისკრიმინაციულ ფაქტებს. ის, თუ რა გახდა ამ განსხვავებული მიმღებლობის მიზეზი, ამაზე საუბარი ავტორს არ აქვს, თუმცა ინტეგრაციის დამაბრკოლებელ მთავარ ფაქტორად წინასწარ განწყობები და სტერეოტიპული მიდგომა სახელდება (Hanassab 2006: 158).

ვინაიდან უცხოელი სტუდენტების ინტეგრაციის პრობლემების შესწავლა მეტად აქტუალურია და ნაშრომების უმეტესობა ამერიკის გამოცდილებაზეა მორგებული, მიზანშეწონილია ისეთი სახელმწიფოს გამოცდილებაზე დაკვირვება, როგორიც არის პაკისტანი. უსმან ტარიქის კვლევა, რომელიც ისლამაბადის უნივერსიტეტში ჩატარდა, ზემოთ ხსენებული ავტორების მსგავსი მეთოდოლოგიით, მოიცავს უცხოელი

სტუდენტების აკადემიური, სოციალური და კულტურული პრობლემების შესწავლას. ისევე როგორც სხვა სახელმწიფოებზე დაკვირვებით, მოცემულ ნაშრომშიც სტუდენტების მთავარ გამოწვევად სოციალურ და კულტურულ გარემოსთან დაკავშირებული პრობლემები გამოიკვეთა (Tariq, Alim, Qasim & Jabeen 2018: 2).

ავტორი იზიარებს ეჯიუფოს მოსაზრებას ენის ბარიერის შესახებ, თუმცა, განსხვავებით მისგან, ტარიქი მეტად უღრმავდება საკითხს და ადგილობრივებთან კომუნიკაციის დასამყარებლად მეტ წინაღობას ხედავს. გარდა ამისა, მოცემული ავტორისთვის სოციალურ-კულტურული პრობლემების შესწავლის მთავარი მიზანი მისი დაკავშირებაა აკადემიურ პრობლემებთან, რაც არ არის აღნიშნული კვლევის ინტერესის საგანი, თუმცა პაკისტანის გამოცდილებაც კიდევ ერთხელ ადასტურებს აზრს, რომ მთავარი პრობლემები, რაც მიგრანტ სტუდენტებს ექმნებათ სხვა სახელმწიფოებში, სწორედ კულტურული ბარიერისაგან გამოწვეული სოციალური პრობლემებია (Tariq, Alim, Qasim & Jabeen 2018: 18).

კვლევის შეზღუდვები

კვლევას გააჩნია შემდეგი სახის შეზღუდვები: კვლევაში არ არის წარმოდგენილი ევროპელი და ამერიკელი სტუდენტების პრობლემები. ქართული საზოგადოების სტერეოტიპული დამოკიდებულება მათი პრივილეგიების შესახებ, მხოლოდ აფრიკელი, ინდოელი და ახლო აღმოსავლეთიდან ჩამოსული სტუდენტების შეხედულებებს ეფუძნება.

კვლევა ასევე არ მოიცავს ფართო საზოგადოების დამოკიდებულებების შესწავლას უცხოელი სტუდენტების მიმართ, ის მხოლოდ ქართველი სტუდენტების შეხედულებებით შემოიფარგლება.

მიგრანტი სტუდენტების პრობლემათა თეორიული საფუძვლები

სტუდენტების მიგრაციის პრობლემების შესახებ არსებული ლიტერატურა მეტ აქცენტს სოციალურ და კულტურულ პრობლემებზე აკეთებს, თუმცა ავტორები ასევე ეხებიან ეკონომიკურ ფაქტორებსაც. კერძოდ, ისინი არ გამორიცხავენ, რომ შესაძლებელია სტუდენტებს განსხვავებული კანისა და რასის გამო ადგილობრივად დასაქმების შანსიც კი არ ჰქონდეთ. ფინანსური პრობლემების არქონის მიუხედავად, შესაძლებელია მათი ნაწილი სამსახურის პოვნას ცდილობდეს ინტეგრაციის პროცესის დასაჩქარებლად, მაგრამ, საზოგადოების განწყობის გამო, ხელი

ემლებოდეს (Ejiofo 2010: 57).თუ ამ ტენდენციას გავეყვებით, მივაღწეოთ ინტეგრაციასთან, როგორც მთავარ პრობლემასთან, ვინაიდან ავტორები ფინანსურ პრობლემებს, ფაქტობრივად, სოციალურ-კულტურული ფაქტორებიდან გამომდინარე ამჩნევენ.

მიუხედავად ზემოთ თქმულისა, ავტორები თავად სტუდენტებშიც ხედავენ პრობლემას. ჰანასაბი დასაქმების შანსის არქონაზე სწორედ ადგილობრივების ჩაკეტილობისა და ინტეგრაციის ნაკლებობის გამო საუბრობს (Hanassab 2006: 167). მაგალითად, ეჯიოფო ადგილობრივი სტუდენტებისაგან ნაკლები მხარდაჭერის მიღების მიზეზად ასახელებს თავად მიგრანტი სტუდენტების თვისებას, რომ საკუთარი ინიციატივით ჩრდილში დარჩენას ამჯობინებენ (Ejiofo 2010: 24).

ავტორების უმეტესობა სტუდენტი მიგრანტების პრობლემების უკეთ გასაგებად განსხვავებულ ინდიკატორებს გვთავაზობს. მაგალითად, ავსტრალიურ გამოცდილებაზე დაფუძნებული ერთ-ერთი ნაშრომი და მისი ავტორები მოგვითხრობენ გენდერის როლზე, კერძოდ, მდედრობითი სქესის სტუდენტებზე, რომლებიც მეტად დეპრესიულად და დისკრიმინირებულად გრძნობდნენ თავს, ვიდრე მამრობითი სქესის სტუდენტები (Sawir, Marginson, Deumert, Nyland, & Ramia 2008: 154).

ქრისტინ ჯი იეჰი მთავარ ინდიკატორად მიგრანტი სტუდენტების წარმომავლობას განიხილავს. ავტორი ამტკიცებს, რომ განსხვავებული კულტურული ბარიერები სხვადასხვა რეგიონიდან ჩამოსული სტუდენტებისთვის ერთნაირი არ არის. აღმოჩნდა, რომ ევროპელი სტუდენტები აკულტურისაციის სტრესს ნაკლებად განიცდიდნენ, ვიდრე აზიიდან და აფრიკის სახელმწიფოებიდან ჩამოსული სტუდენტები. ამის მიზეზი კი ენის უკეთ ცოდნა, მაღალი სოციალური მხარდაჭერა და მეტი კავშირების არსებობა იყო (Yeh 2003 : 23).

საზოგადოების სახეზე, როგორც მთავარ ინდიკატორზე, საუბრობს ქრისტინ ჯი იეჰი. სოციალური ურთიერთობები ყველა ადამიანისათვის გარკვეულ დონეზე მნიშვნელოვანია, თუმცა, ვინაიდან საზოგადოებები განსხვავდება ერთმანეთისაგან, ადამიანები მშობლიური საზოგადოების მსგავს გარემოში გრძნობენ თავს კომფორტულად. ავტორის აზრით, კოლექტიური საზოგადოებიდან წამოსული სტუდენტები ნაკლებად ინტეგრირებულნი არიან ამერიკულ ინდივიდუალისტურ საზოგადოებაში, ვინაიდან არსებული კულტურა მათთვის უცხოა. ადგილობრივები კი მეტად გახსნილნი მათი მსგავსი საზოგადოების წარმომადგენლების მიმართ არიან (Yeh 2003 : 17).

უცხოელი სტუდენტების პრობლემები და კულტურული ბარიერის საქართველოში

ლელა სტურუა და ნინო შუშანია სოციალურ-კულტურულ პრობლემებს განსხვავებული კუთხით ეხებიან კვლევაში მიგრანტთა ჯანმრთელობის მდგომარეობის შესახებ. მათი ნაშრომი ადასტურებს, რომ საქართველოში მცხოვრებ მიგრანტებს აქვთ სხვადასხვა სახის პრობლემა, რომელთა უმეტესობა სოციალურ-კულტურული ხასიათისაა (სტურუა&შუშანია 2010: 189).

მოცემული ნაშრომის კონკრეტული თავი ეძღვნება უცხოელ სტუდენტებს და მათ წინაშე მდგარ პრობლემებს. კვლევა მოიცავს თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტის 142 უცხოელ სტუდენტს. ავტორებმა კვლევის ფარგლებში შეისწავლეს მათი ყოველდღიური აქტივობები და სოციალურ-დემოგრაფიული მახასიათებლები. კვლევის შედეგების მიხედვით აღმოჩნდა, რომ სტუდენტ მიგრანტებს სწორედ სოციალურ-კულტურული პრობლემების გადალახვა უწევთ, რაც ჯანმრთელობის სხვადასხვა პრობლემას იწვევს. კერძოდ, უცხოელ მიგრანტ სტუდენტებს უმეტესწილად თავის ტკივილი, ქრონიკული გადაღლილობა და კონცენტრაციასთან დაკავშირებული სირთულეები აწუხებთ (სტურუა&შუშანია 2010: 190).

საქართველოში მცხოვრებ უცხოელ სტუდენტებსა და ადგილობრივებს შორის კულტურული ბარიერის არსებობაზე მრავალი ფაქტი მიუთითებს, რაც, თავად სტუდენტების თქმით, ინტეგრაციის პრობლემებს ამძაფრებს. ზოგადად, კულტურული ბარიერის არსებობა ბუნებრივი პროცესია, განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც ერთი კონტინენტიდან მეორეზე გიწევს სასწავლებლად წასვლა. ამის თქმის საფუძველს იძლევა გამოკითხული სტუდენტების მიერ დასახელებული ე.წ. კულტურული შოკი, რომელიც მათ საქართველოში ჩამოსვლის პირველ წელს მიიღეს.

კვლევის პერიოდში სულ გამოიკითხა 18 უცხოელი სტუდენტი სხვადასხვა სახელმწიფოდან. კვლევაში მონაწილეობდნენ საქართველოში ოთხი აკრედიტებული უმაღლესი სასწავლებლის სტუდენტები: თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტიდან, თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტიდან, საქართველოს უნივერსიტეტიდან და თბილისის სამედიცინო აკადემიიდან. სულ გამოიკითხა 6 სტუდენტი აფრიკის კონტინენტიდან, 6 სტუდენტი ახლო აღმოსავლეთის სახელმწიფოებიდან და 6 სტუდენტი ინდოეთიდან. გამოკითხული 18 უცხოელი

სტუდენტისგან საქართველოში ცხოვრების ყველაზე მოკლე პერიოდი იყო ერთი წელი, ყველაზე ხანგრძლივი კი – შვიდი.

ყველა სტუდენტი აცხადებს, რომ საქართველოში ისინი განიცდიან კულტურულ ბარიერთან დაკავშირებულ პრობლემებს. წინააღობები, რომლებსაც სტუდენტები ასახელებენ, ძირითადად დაკავშირებულია სოციალურ-კულტურულ ფაქტორებთან. უპირველეს ყოვლისა, თითოეული მათგანი თვლის, რომ საქართველოში ინტეგრაცია ძალიან რთულია, რადგან ძირითადი პრობლემა ენის არცოდნა და კომუნიკაციის დამყარებაა ადგილობრივ მოსახლეობასთან.

ენის პრობლემა გამოკითხული 15 სტუდენტისათვის მთავარი პრობლემა გახლდათ საკომუნიკაციოდ, დანარჩენი 3 სტუდენტი კარგად ფლობდა ქართულ ენას, მაგრამ, მიუხედავად ამისა, თვლიდნენ რომ მხოლოდ ენის სწავლა არ არის საკმარისი ქართულ საზოგადოებაში ინტეგრაციისათვის. კომუნიკაციის დამყარებასთან მიმართებით პრობლემებს ზოგიერთი მათგანი ქართულ საზოგადოებაში ხედავს. სტუდენტების თქმით, ქართველების რაღაც ნაწილი დადებითად არის განწყობილი უცხოელების მიმართ, მეორე ნაწილი კი მათთან ურთიერთობას ერიდება. მიზეზი საზოგადოებაში არსებული სტერეოტიპებია, რომლებიც, მათი თქმით, ხშირად დისკრიმინაციულია და მოსახლეობის გარკვეული ნაწილისაგან ძალადობრივი სახე აქვს. სწორედ ამიტომ უცხოელი სტუდენტები თვლიან, რომ საქართველოში პრობლემათა უმეტესობა სწორედ სოციალურ-კულტურულ ბარიერებთან არის დაკავშირებული.

18 გამოკითხული რესპონდენტიდან საზოგადოების მხრიდან ძალადობრივი ქმედება 9 მათგანის მიმართ განხორციელდა. კვლევამ აჩვენა, რომ უცხოელი სტუდენტების გარკვეული ჯგუფი მეტად განიცდის დისკრიმინაციას საქართველოში, ვიდრე სხვა ჯგუფი. კონკრეტულად კი უმრავლესობა თვლის, რომ აფრიკის კონტინენტიდან ჩამოსული სტუდენტები უფრო ხშირად განიცდიან დისკრიმინაციას, ვიდრე სხვა რომელიმე კონტინენტიდან ჩამოსულები. გარდა ამისა, უნდა ითქვას, რომ აფრიკელი სტუდენტების ინტეგრაციის ქულა, რომელსაც მოიცავდა კითხვარი, ყველა სხვა წარმომავლობის სტუდენტის ინტეგრაციის ქულაზე დაბალი იყო. მაშინ, როდესაც სხვა კონტინენტიდან ჩამოსული სტუდენტების ინტეგრაციის ქულა მერყეობს 2.5-დან 3-მდე, აფრიკელი სტუდენტები 1 ან 1.5 ქულით აღწერდნენ საკუთარი ინტეგრაციის ხარისხს.

კვლევის პროცესში გამოვლინდა კიდევ ერთი ტენდენცია. რესპონდენტების უმრავლესობა ასაბუთებს, რომ მამრობითი სქესის წარმომადგენლები უფრო მეტად განიცდიან სოციალურ-კულტურულ პრობლემებს საქართველოში, ვიდრე მდედრობითი სქესის წარმომადგენლები. გამოკითხული გოგონებიდან მხოლოდ 1 აღმოჩნდა სხვადასხვა სახის ძალადობის მსხვერპლი, მამრობითი სქესის 9 წარმომადგენლიდან კი – 9-ვე.

კვლევის პროცესში ყველა რესპონდენტს დაესვა კითხვა ფინანსურ პრობლემებთან დაკავშირებით. აღმოჩნდა, რომ მათი უმრავლესობა საკუთარი ოჯახებიდან გადმორიცხული ფინანსებით ცხოვრობს, შესაბამისად, საქართველოში ფინანსური პრობლემების წინაშე არ დგანან. უნდა აღინიშნოს, რომ ყველა უცხოელი სტუდენტი, რომელიც საქართველოში წლების მანძილზე ცხოვრობს, ამჩნევს დადებით ტენდენციას, რომ სიტუაცია და მათი საცხოვრებელი პირობები თანდათან უმჯობესდება.

გარდა უცხოელი სტუდენტებისა, კვლევის ფარგლებში ასევე გამოიკითხნენ ქართველი სტუდენტები. გამოკითხვის მიზანი იყო, გარკვეულიყო, თუ როგორი დამოკიდებულება აქვთ მათ უცხოელ სტუდენტებთან, აქვთ თუ არა ურთიერთობის სურვილი და როგორ ხედავენ საქართველოში მათ წინაშე მდგარ პრობლემებს. აქვე უნდა ითქვას: – ინდივიდუალური ინტერვიუების შედეგად აღმოჩნდა, რომ უცხოელი სტუდენტების უმრავლესობას ქართველი სტუდენტები დახასიათებული ჰყავს, როგორც საზოგადოებაში ყველაზე გახსნილი და კომუნიკაბელური პოპულაცია, რომელთანაც საერთო ენის გამონახვა უფრო ადვილია.

მოცემულ კვლევაში მონაწილეობა მიიღო საქართველოში აკრედიტებული უმაღლესი სასწავლებლების 12-მა სტუდენტმა (6 მდედრობითი და 6 მამრობითი სქესის წარმომადგენელი.) სხვადასხვა მხარის არგუმენტები რომ უფრო თანასწორი ყოფილიყო, კვლევაში მონაწილეობა მიიღო სტუდენტების ორმა კატეგორიამ: მიგრანტ სტუდენტებთან ურთიერთობის მქონე და მიგრანტ სტუდენტებთან ურთიერთობის არმქონე სტუდენტებმა. კვლევაში მონაწილეობა მიიღო 3-მა მდედრობითი და 3-მა მამრობითი სქესის წარმომადგენელმა, რომელთაც აქვთ ურთიერთობა უცხოელ სტუდენტებთან და ასევე 3-მა მდედრობითი და 3-მა მამრობითი სქესის წარმომადგენელმა, რომელთაც არ აქვთ ურთიერთობა უცხოელ სტუდენტებთან. ისინი ადასტურებენ, რომ სხვადასხვა წარმომავლობის სტუდენტს ქართული საზოგადოება განსხვავებულად ექცევა. გამოკითხულთა უმეტესობას არ მოსწონს

სხვა ადამიანების დამოკიდებულება და თვლის, რომ პრობლემები ადგილობრივების განწყობებია, რადგან თავად საერთაშორისო სტუდენტებს კომუნიკაციაში შესვლის ძალიან დიდი სურვილი გააჩნიათ.

შეჯამების სახით უნდა ითქვას, რომ გამოკითხული ქართველი სტუდენტების უმრავლესობა, რომელიც არ მეგობრობს უცხოელ სტუდენტებთან, დადებითად არის განწყობილი მათ მიმართ, კომუნიკაციის არქონას სოციალურ გარემოს აბრალებს და ამბობს, რომ არ ჰქონია საშუალება მათი გაცნობის, რადგან ერთ გარემოში ყოფნა ხშირად არ უწევთ, შორიდან კი, ძირითადად, სოციალურ-კულტურულ პრობლემებს ასახელებენ, რომელსაც შესაძლოა უცხოელი სტუდენტები ყოველდღიურად აწყდებოდნენ საქართველოში. ის სტუდენტები, რომლებიც მეგობრობენ უცხოელ სტუდენტებთან, საზოგადოების ჩაკეტილობაზე, ქსენოფობიურ განწყობებზე და მათ მიმართ განხორციელებულ დისკრიმინაციაზე საუბრობენ; მიიჩნევენ, რომ უცხოელი სტუდენტების უმრავლესობას ქართული ტრადიციებისადმი ინტერესი გააჩნია, სწავლობენ ენას, მაგრამ ბევრ ქართველს, უბრალოდ, არ აქვს მათთან დაახლოების სურვილი და არ აძლევენ მათ კომუნიკაციაში შესვლის საშუალებას.

დასკვნა

მიგრანტი სტუდენტების პრობლემების კვლევა არ მოიცავდა მხოლოდ საკითხის ერთი მხრივ შესწავლას. კომპლექსური ანალიზის საფუძველზე მიღებულია ის ძირითადი მიგნებები, რომლებიც წარმოდგენილია სტატიაში. საქართველოში მცხოვრები მიგრანტი სტუდენტების ყოველდღიური პრობლემების შესწავლის შედეგად გამოიკვეთა, რომ მათი აბსოლუტური უმრავლესობა სოციალური და კულტურული გამოწვევების წინაშე დგას. უპირველეს ყოვლისა, უნდა აღინიშნოს ადგილობრივ მოსახლეობასთან ინტეგრაციის პროცესის სირთულე. ამის მიზეზად სახელდება ის კულტურული ბარიერები და წინასწარგანწყობები, რომელიც არსებობს საზოგადოებაში, რაც ხელს უშლის უცხოელი სტუდენტების რეალიზებას.

ლიტერატურის შესწავლისა და ინტერვიუების საფუძველზე დამტკიცდა, რომ ერთ-ერთი მთავარი პრობლემა არის ენის ბარიერი. თუმცა არ უნდა ჩაითვალოს, რომ ენა არის გადამწყვეტი ინტეგრაციასთან მიმართებით, ვინაიდან სტუდენტების ის კატეგორია, რომელიც შესანიშნავად ფლობს ქართულ ენას, აწყდებოდნენ კულტურულ ბარიერთან დაკავშირებულ სხვადასხვა პრობლემას საზოგადოებაში.

აქვე უნდა ითქვას, რომ საქართველოში მცხოვრებ უცხოელ სტუდენტებს ნაკლებად აწუხებთ ეკონომიკურ საკითხებთან დაკავშირებული პრობლემები. ქსენოფობიური განწყობები არის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი საკითხი, რომელმაც კიდევ ერთხელ დაადასტურა სოციალურ-კულტურული გამოწვევების არსებობა მიგრანტ სტუდენტებთან დაკავშირებით. წინასწარგანწყობების გავლენით, გამოკითხული სტუდენტების უმრავლესობა არაერთხელ გამხდარა დაცინვისა თუ დისკრიმინაციის ობიექტი.

სტატიაში გადმოცემული ფაქტები ადასტურებს კულტურული ბარიერით გამოწვეულ დისკრიმინაციულ შემთხვევებს, რაც წმინდად სოციალურ-კულტურული პრობლემების შემადგენელი ნაწილია, თუმცა ნაშრომის ერთ-ერთი მთავარი მიგნება დროის პერიოდთან არის დაკავშირებული. კერძოდ, დისკრიმინაციისა და ქსენოფობიური განწყობების გამოვლენის ფაქტების ინტენსივობა წლებთან შედარებით შემცირებულია, რაც გამოკითხული მიგრანტი სტუდენტების ინტერვიუების საფუძველზე დასტურდება.

საქართველოს გეოპოლიტიკური მდებარეობიდან და სპეციფიკური კულტურიდან გამომდინარე, ბუნებრივია, არსებობს ქვეყნები, რომელთანაც ქართული კულტურა უფრო ახლოს დგას და არსებობენ სახელმწიფოები, რომელთანაც კულტურული ბარიერი მეტად დიდია. ეს ფაქტი, ბუნებრივია, აისახა მათი წარმომადგენლების ცხოვრებაზე ქართულ საზოგადოებაში. კვლევის პროცესში გამოიკვეთა მიგრანტი სტუდენტების ის კატეგორია, რომელიც განიცდიდა ყველაზე მეტად დისკრიმინაციას. ინტერვიუების საფუძველზე აღმოჩნდა, რომ ქართულ საზოგადოებაში ყველა წარმომავლობის მიგრანტი არ არის თანაბრად სასურველი. ქართველების დამოკიდებულება არის არაერთგვაროვანი და მათგან ყველაზე დისკრიმინირებულად საზოგადოებაში თავს აფრიკის კონტინენტიდან ჩამოსული სტუდენტები გრძნობენ, ყველაზე პრივილეგირებულად კი ევროპელი ან ამერიკელი წარმომავლობის სტუდენტები მიაჩნიათ. ყოველივე ამის მიზეზად კი ზემოთ ხსენებული სტერეოტიპები და წინასწარგანწყობები სახელდება.

კვლევამ ასევე დაადასტურა, რომ საქართველოში მცხოვრები მამრობითი სქესის წარმომადგენელი სტუდენტი მიგრანტები მეტად დგანან სოციალური და კულტურული პრობლემების წინაშე, ვიდრე მდედრობითი სქესის წარმომადგენელი სტუდენტები. დაბოლოს, არსებულ პრობლემასთან დაკავშირებით გამოკვეთილია

პოზიტიური ტენდენცია, რომ მიგრანტი სტუდენტების მდგომარეობა, ბოლო წლებთან შედარებით, გაუმჯობესდა.

გამოყენებული ლიტერატურა:

მიგრაციის საკითხთა სამთავრობო კომისია. მოკლე ფორმატის მიგრაციის პროფილი "უცხოელი სტუდენტები საქართველოში". თბილისი, 2017. http://migration.commission.ge/files/migraciis_profil_i_a5_geo.pdf

სტურუა, ლ., შუშანია, ნ. ემიგრანტთა ჯანმრთელობის მდგომარეობის შესახებ. თბილისი: დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი, 2010. <http://www.ncdc.ge/Handlers/GetFile.ashx?ID=85888a63-55c2-40a1-996b-0cbc9838cf27>

Biechler, L. A. Challenging the Status Quo: Liberal Arts in Extension Studies. Cambridge: Harvard University Press, 2015.

Ejiofo, L. O. The Experiences of International Students in a Predominantly White American University. Lincoln, Nebraska, USA: University of Nebraska Press, 2010.

Hanassab, S. Diversity, International Students, and. Journal of Studies in International Education. Journal of Studies in International Education #10, Sage Publications, 2006.

Portes, A. & Rumbaut, R. Legacies: The Story of the Immigrant Second Generation. Los Angeles, California, USA: University of California Press, 2001.

Portes, A. & Rivas, A. The Adaptation of Migrant Children. The Future of Children. Princeton. New Jersey, USA: Princeton University Press, 2011.

Sawir, E., Marginson, S., Deumert, A., Nyland, C., & Ramia, G. Loneliness and International Students: An Australian Study. Journal of Studies in International Education. Vol. 12, No. 2, 2008.

Tariq, U., Ali, S., Qasim, M. Z., & Jabeen, H. Adjustment Problems of Foreign Students at International Islamic University, Islamabad. International Journal of English Literature and Social Sciences ISSN: 2456-7620, 2018.

Yeh, C. J. International students' reported English fluency, social support satisfaction, and social connectedness as predictors of acculturative stress. Counselling Psychology Quarterly, 2003.

Tamar Meladze

The Problems of Migrant Students in Georgia (2013-1019)

Summary

The phenomenon of migration in the modern world became a complex issue for research because of the increased scope and other actual reasons. Migration changed face, scopes and directions, got attention from states and international organizations, became the main subject of social, political, cultural problems and marked itself in the daily agenda. Migration of various groups is increasing from year to year, including student migration, which is one of the most relevant and large-scale processes in the 21st century.

The paper aims to identify the main social, cultural and economic problems, which are faced by migrant students living in Georgia; to explain differences of cultural barriers, which the students with different cultural background have to overcome on the way of integration into the Georgian society. Modern theories of migration comprise the theoretical framework of our research, namely, the assimilation theory and racial/ethnic non affordable condition models were used.

Qualitative research methods include:

- Analysis of secondary materials and scientific literature;
- In-depth interview with 18 migrant students of various origins: 6 from India, 6 from Near East and 6 from African countries. 9 female and 9 male persons participated in this process. The criteria for the selection are: citizenship of different countries, an active student status in Georgia and the age from 18 to 30. Georgian students also participated in the research: 12 students were selected: 3 female and 3 male students, who have relations with migrant students; and 3 female and 3 male students, who have no experience of relations with them.

The study has the following limitations:

- Problems of integration of the European and American students are not discussed;
- Extended public attitude towards migrant students is not presented in the paper.

The main findings of the research could be listed as follows:

- Migrant students have difficulties of interaction with the local population;
- Language barrier is one of the main problems;
- Most of the respondents were the objects of discrimination in different times;
- Discrimination and xenophobic attitudes decrease over time;
- Attitude of Georgian students towards the migrant classmates is heterogeneous;
- Male migrant students face social and cultural problems more than female ones.